

וְנִפְשׁ רְמִיָּה תִרְעַב עַל שְׁהִיּוֹ
 מְרִמִּין לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקֵּם עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה לְכָךְ
 הִרְעִיבֵן הַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרוֹחַ הַקְדֹּשׁ דְּכֹתִיב (ש"א ג. א.)
 וְדַבֵּר ה' הִיָּה יָקָר בְּיָמֵים הָהֵם.

מַעַל - כּוֹן ע' - חֵילֹאֵי מַשְׁמַח

(מֵחֵילֹאֵי וְלֹא וְגו' ג')

וְהוּ

ליכא? והכתיב "ויהי איש אחד מן הרמתיים צופים" - יאחד ממאתים צופים
 שנתנבאו להם לישראל! - מיהנה טובא הווי. כדתנאי: הרבה נביאים עמדו להם
 לישראל. כפלים פיוצאי מצרים. אלא, נכואה שהוצרכה לדורות - נכתבה, ושל
 הוצרכה - לא נכתבה

(מֵחֵילֹאֵי, ר')

(ג-ה) ונר אלהים טרם יכבה...
 ויקרא יי' אל שמואל - שאילו היה הנר כבה, כבר שקרא לו הדיבור
 לא היה קם שמואל והולך אל עליו ואומר לו: הנני בי קראת לי,
 אלא ירא סבור שיעמוד לפניו שום אדם וקורא, שאילו היה מכיר בו
 יהיה משיבו במקומו שהוא שוכב שם: מי אתה קראת לי? אבל נר אלהים
 לא היה כבה עדיין, וכשקראו הקדוש ברוך הוא, ראה שמואל ואין שם
 אדם בבית, כי אם עליו ששוכב במקומו: ועל מי יעלה על לבו שקוראה,
 כי אם עליו שהיה שוכב בבית? לפיכך אל תתמה כשהגיע למקרא "ויקם
 שמואל וילך אל עליו ואמר הנני בי קראת לי" (להלן), ואל תפרש נר
 אלהים טרם יכבה בהיכל יי' - אינו כבה כל הלילה, דכתיב "יערוך
 אהרן אהרן ובניו מערב ועד בקר לפני יי'" (שמי כו.בא); ואמרו רבותינו
 במסכת יומא (טו.א): הן לה מידתה שהתה דולקת הולכת מערב ועד
 בקר אלא יי' אלהים קורא בבית שהיה שמואל משרת שם לפני יי';
 ונר אלהים טרם יכבה; ושמואל שוכב שומד לבר, ואינו מחובר
 לבהיכל יי' אשר שם ארון האלהים: אלא כך תפתור: ונר אלהים
 טרם יכבה - בבית עליו שהיה שמואל משרת שם, ושמואל היה שוכב
 במקומו, ושמע הקול מהיכל יי' אשר שם ארון האלהים ויקרא...
 אל שמואל; וכן פירש יונתן: וקלא אישתמע מהיכלא דיי' כלומר:
 דבר זה, שקרא הקדוש ברוך הוא לשמואל, אידע טרם יכבה נר האלהים
 בבית עליו, וכן בכל מקום המצא בכל התורה, כשאדם טועה בקולו של
 זה וכוונתו שהוא אדם אחר, מפרש אחריו מה טעם טועה בדבר, ומי
 טרם לו שטועה, כמו יזלא הכירו כי היו ירוו כירו עשו אחריו (בר'
 כו.בג). ורצונן לידע ולעמוד על סוף הדבר ועל עיקרו, כוף את עצמך
 ודבק בלשון המקרא; שהוא אומר "יהי ביום ההוא ועלי שוכב במקומו
 ועיני החלו כמות לא יוכל לראות" (לעיל, ב) - אינו אומר כאן "יהי
 בלילה ההוא ועלי שוכב במקומו", אלא "יהי ביום ההוא"; לימדך שהיה
 שוכב ביום כבלילה מפני שלא היה יכול לראות, וכשהיה נערך לדבר,
 היה קורא לאדם במקומו שהוא שוכב שם.

מגו' קטן ממא' ע"ג

ומא' יסאי האלו טע, בא.

דכתיב "ונור אלהים טרם יכבה ושמואל
 שכב בהיכל ה'". ויהלא יאין ישיבה בעזרה אלא
 למלכי בית דוד בלבד! אלא: "נר אלהים טרם
 יכבה" - בהיכל ה', "ושמואל שוכב" - במקומו.

יהושין ע"ג

דאמר מר: *קשמת רבי עקיבא -
 נולד רבי, קשמת רבי - נולד רב יהודה, קשמת
 רב יהודה - נולד רבא, קשמת רבא - נולד
 רב אשי, ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם
 עד שנברא צדיק כמותו, שנאמר "וירח השמש
 ורבא השמש". יעד שלא קבחה שמשו של עלי
 - זרחה שמשו של שמואל הרמתי, שנאמר
 "ויר אלהים טרם יכבה ושמואל שוכב" וגו'.

יהושין ע"ג

א. מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם. ואין הנבואה
 חלה אלא על חכם, גדול בחכמה, גבור במדותיו, ולא יהא יצרו
 מתגבר עליו בדבר בעולם אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו חמיד,
 והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד. אדם שהוא ממולא בכל המדות
 האלו, שלם בגופו, כשוכנס לפרדס וימשך באותן הענינים הגדולים
 הרחוקים ותהיה לו דעה נכונה להבין ולהשיג, והוא מהקדש והולך
 ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשבי הזמן והולך ומורז עצמו
 ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא
 מהבלי הזמן ותחבולותיו, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה, קשורה
 תחת הכסא, להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות ומסתכל
 בחכמתו של הקב"ה כולה, מצורה ראשונה עד טבור הארץ ויודע
 מהן גדלו, מיד רוח הקודש שורה עליו. ובעת שתנוח עליו הרוח,
 התערב נפשו במעלת המלאכים הנקראים אישים, ויהפך לאיש אחר,
 ויבין בדעתו שאינו כמות שהיה, אלא שנתעלה על מעלת שאר בני
 אדם החכמים, כמו שנאמר בשאול והתנבית עמם ונהפכת לאיש
 אחר (שמואל א' י. ו).

7

א	ב	ג	ד
ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)
ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)
ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)
ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)
ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)	ויקרא ע' אלא שמואל (ג)

(ה) [כ] תני רבי חייא אברהם אברהם, יעקב יעקב, משה משה, שבואל שבואל, לשון חבה ולשון זרות, (כ) רבי אלעזר אוכר [לו] ולדורות, אין דור שאין בו כאברהם, אין דור שאין בו כיעקב, אין דור שאין בו כמשה, אין דור שאין בו כשבואל;

אבות שמואל, כ

10

... ופעמים שישמע (הנביא) הדבר ההוא, אשר ישמעהו במראה הנבואה. בדבר הרגיל הנודע, עד שלא ירחיק ממנו הדבר (- לא עולה במהשכחו שהתגלות אלקית היא זו). יתבאר לך זה מענין שמואל הנביא. כי כאשר קראו הי"ת בענין הנבואה, חשב שעלי הכהן קראו פעם אחר פעם, שלוש פעמים. אחר כן ביאר הכתוב עילת זה (- הסיבה לכך). ואמר כי אשר חייב לו זה (- גרם לו), והיותו חושב אותו (הקול, שבא מאת) עלי, הוא כאשר לא היה יודע אז, שדבר ה' לנביא יהיה בזאת הצורה, ולא נגלה לו עדיין זה הסוד (- שהתגלות ה' לנביא עשויה להיות בצורה כזו). והוא אמרו "ושמואל טרם ידע את ה'", וטרם יגלה אליו דבר ה'". רוצה (לומר) בו, שהוא לא היה יודע, ולא נגלה לו, שכן הוא דבר ה'. או יהיה אמרו "טרם ידע את ה'", רוצה (לומר) בו, שלא קדמה לו נבואה. כי כאשר יתנבא כבר (מקודם). נאמר בו "במראה אליו אתודע, בחלוס אדבר בו" (במדבר יב, ו). על נבואת שאר הנביאים, מלבד נבואת משה רבנו. ועיי"ש במו"נ ה"ב, בפרקים מא-מד). ויהיה פירוש הפסוק לפי ענינו כן: ושמואל לא התנבא קודם לזה, ולזה לא ידע, כי כן תהיה צורת הנבואה.

(מורה נבוכים לרמב"ם, ח"ב פמ"

אבות שמואל, כ

11

ניסוף ה' קרא-שמואל בשלישית ניקם ויגוף אל-עלי ניאמר הנני כיי-קראת לי ויכן עלי כי ה' קורא קוצר, ניאמר עזי לשמואל דף שקב ונהיה אם-יקרא אליך ואמרת דבר ה' כי שמע צבדך (שם שם ח-ט). והוא לא אמר דבר ה', אלא דבר. לפי שאמר בלבו, איני יודע אם ה' או מלאך או דבר אחר. והוא שקול כנגד משה. למשה אמר הקדוש-ברוך-הוא, לא-כן עבדי משה בכל-ביתי נאמן הוא (במד' יב, ו). וקרא-שמואל אמר, נידע כל-ישראל מן ועד-באר שבע כי-נאמן שמואל לנביא לה' (ש-א ג, כ).

אבות שמואל, כ

12

כדבר שמואל בר. אמר, ידאמר רב שמואל בר אמי אמר רבי יונתן: מנין לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו מתקרב - שנאמר "לכן נשבועתי לבית עלי אם יתקפר עון בית עלי בנכח ובמנחה עד עולם". אמר רבה: בנכח ובמנחה אינו מתקפר, אכל מתקפר הוא בדברי תורה. אפני אמר: בנכח ובמנחה אינו מתקפר - אכל מתקפר בגמילות חסדים. רבה ואפני מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אפני דעסק בתורה ובגמילות חסדים - חיה שיתין שנין. תנו רבנן: משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתים כפן שמנה עשרה שנה, באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי, אמר להם: שמא ממשפחת עלי אתם, שנאמר "וכל מדבית ביתך ומותו אנשים" - לכו ועסקו בתורה ותחיו. הלכו ועסקו בתורה ותחיו. והיו קורין אותן "משפחת יוחנן" על שמו.

יגאל יג